

STANOVISKA ÚSTŘEDNÍCH SPRÁVNÍCH ÚŘADŮ

INFORMACE O STANOVISKU MINISTERSTVA FINANČÍ k některým dotazům územních samosprávných celků k novele zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zpracovanému ve spolupráci s Ministerstvem vnitra

Dne 5. února 2015 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 24/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů. Tato novela zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů vyvolala řadu otázek, na které se snaží přinést odpověď stanovisko Ministerstva financí, zpracované ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, publikované ve Zprávách Ministerstva financí České republiky pro finanční orgány obcí a krajů č. 3/2015 (zveřejněno dne 15. 6. 2015).

Obsáhlé stanovisko odpovídá na více než dvě desítky dotazů k předmětné novele. Pro lepší pochopení obsahuje i řadu příkladů a dále mj. i vhodnou formulaci usnesení o poskytnutí dotace ve smyslu § 85 písm. c) zákona o obcích. Stanovisko v plném znění naleznete na webových stránkách Ministerstva financí (www.mfrc.cz) v sekci Legislativa, podsekci Zprávy MF pro obce a kraje.

Aktuální konkrétní webová adresa čísla 3/2015 Zpráv Ministerstva financí České republiky pro finanční orgány obcí a krajů je:

<http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/zpravy-mf-pro-obce-a-kraje/2015/zpravy-mf-cislo-3-2015-21667>

STANOVISKO MINISTERSTVA VNITRA¹⁾ k výkladu a aplikaci § 46 a § 48 zákona o přestupcích

Mezi správními orgány projednávajícími přestupky panuje velká nejednotnost při výkladu a aplikaci § 46 a § 48 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“). Z tohoto důvodu vydalo Ministerstvo vnitra následující stanovisko:

Veškerá činnost veřejné správy, včetně správního trestání jako součásti jejího výkonu, je vázána principem zákonnosti. Čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod stanoví, že státní moc může být uplatňována jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Z formálního hlediska má pro naplnění tohoto principu zásadní význam zásada „*nullum crimen, nulla poena sine lege*“ zakotvená v čl. 39 Listiny základních práv a svobod²⁾. Ze zásady „*nullum crimen, nulla poena sine lege*“ vyplývá mimo jiné požadavek na určité, jasné a přesné vyjádření skutkových podstat deliktů. Požadavek dostatečné určitosti se vztahuje nejen na stanovení formálních znaků skutkových podstat, ale také na právní úpravu trestů (sankcí) a ochranných opatření. Nutnost zpřesňovat zákonné znaky protiprávních jednání je dána též tím, že správním deliktem nemá být jakékoli porušení práva, ale porušení práva určitým způsobem kvalifikované, protiprávní jednání musí mít určitou kvalitu a určitou minimální intenzitu. V rozporu se zásadou zákonnosti a právní jistoty subjektů deliktu by byl stav, kdy by adresát porušených právních povinností odpovídal „za vše“, za jakékoli, i sebenepatrnější porušení právních povinností. Postih zcela bagatelních případů porušení právních povinností, jejichž rozsah je značný a průběhem doby se mění, odporuje požadavku, že právní subjekt si má být předem vědom, jaká protiprávní jednání jsou trestná (tedy princip právní jistoty a předvídatelnosti práva plynoucí z čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky)³⁾. Mimořádný význam pak

¹⁾ Stanovisko je výsledkem spolupráce odboru legislativy a koordinace předpisů (gestor správního trestání, hlavní autor stanoviska), odboru bezpečnostní politiky, odboru všeobecné správy a odboru správních činností MV ČR. Text stanoviska je redakčně upraven.

²⁾ K tomu srov. rozsudek Krajského soudu v Brně sp. zn. 31Ca 113/2006 ze dne 25. 5. 2007: „Činnost orgánů veřejné správy je vázána na princip zákonnosti a tomuto principu je zapotřebí dostát zejména v případech správních řízení o správních deliktech, za něž je subjektům ukládána pokuta. Pokud je již v normách právních předpisů ústavního pořádku kodifikováno pravidlo, podle něhož může být státní moc uplatňována jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví (čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod), pak musí tyto principy nutně nalézt svůj odraz v důsledném naplnění zásady „*nullum crimen, nulla poena, sine lege*“.“

³⁾ K tomu srov. např. nález Ústavního soudu Pl. ÚS 8/06 ze dne 1. března 2007, jehož právní věta zní: „Podle čl. 1 odst. 1 Ústavy je Česká republika svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na účtě k právům a svobodám člověka a občana, jedním z jeho základních pilířů je právní jistota. Pod tímto zorným úhlem musí být posuzován i obsah normativních právních aktů, včetně prováděcích předpisů (jejich nejasné a neurčité konstrukce ve svých důsledcích

má určitost skutkových podstat správních deliktů ve vztahu k trestným činům. Formální znaky správních deliktů a trestných činů by měly být stanoveny tak, aby se nepřekrývaly a aby tak jediným odlišujícím znakem nebyl znak materiální – stupeň společenské škodlivosti⁴⁾.

Účelem ustanovení § 46 odst. 1 zákona o přestupcích v platném znění je zakotvení obecné skutkové podstaty přestupku proti pořádku ve státní správě, která umožňuje potrestat porušení právních povinností, na jejichž porušení skutkové podstaty přestupků podle § 21 až 45 nedopadají. Pro aplikaci této skutkové podstaty musejí být splněny souběžně tyto podmínky: porušení povinnosti stanovené zvláštním právním předpisem, tedy zákonem, včetně nařízení obce a kraje, porušením povinnosti se ztíží plnění úkolů státní správy, a tak ohrozí nebo poruší pořádek ve státní správě, a porušení povinnosti není přestupkem podle § 21 až 45 zákona o přestupcích nebo přestupkem podle zvláštního zákona.

Skutková podstata přestupku podle § 46 odst. 1 zákona o přestupcích je tzv. hromadnou skutkovou podstatou, jejímž znakem je „pověsečné“ porušení právních povinností obsažených v zákoně. Daná skutková podstata navíc odkazuje na blíže neurčený okruh zákonů, jež stanoví povinnosti, na jejichž porušení zákon o přestupcích nedopadá. Ustanovení § 46 odst. 1 zákona o přestupcích tedy v kontextu s výše popsányými zásadami správního trestání porušuje zásadu zákonnosti, neboť formální znaky protiprávnosti nejsou dostatečně určité, jasné a přesné, jakož i zásadu právní jistoty a předvídatelnosti práva, neboť subjekt přestupku (adresát porušené právní povinnosti) si není předem vědom, za jaké konkrétní jednání může být postižen.

Z hlediska plnění koordinační úlohy v oblasti právní úpravy správního trestání lze navíc vyslovit názor, že aplikace této skutkové podstaty přicházela v úvahu pouze v době před tím, než byla v konkrétním zákoně promítnuta Koncepce reformy správního trestání, schválená usnesením vlády č. 162 ze dne 20. února 2002. K realizaci Koncepce reformy správního trestání Ministerstvo vnitra připravilo instruktážní materiál s názvem „Zásady právní úpravy přestupků a jiných správních deliktů v zákonech upravujících výkon veřejné správy“ (dále jen „Zásady“), který byl dne 31. srpna 2003 projednán a schválen Legislativní radou vlády. Jednou ze zásad plynoucí z koncepce reformy správního trestání je požadavek přesného a určitého vymezení objektivní stránky přestupku, jakož i odpovědného subjektu – skutková podstata přestupku, resp. její znaky, mají být formulovány co nejpřesněji, nejurčitěji a nejjasněji

mohou vést též k porušení práva na spravedlivý proces chráněného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) a působení právních předpisů do doby minulé, resp. jejich vliv na minulé právní skutečnosti, protože případná nepřipustná retroaktivita je též v rozporu s postulaty demokratického právního státu.“.

⁴⁾ K tomu srov. HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo, Obecná část*, 7. Vydání, 2009, s. 442 a 443.

(jedná se tedy o praktickou aplikaci ústavní zásady zákonnosti, o níž se hovoří výše). S tím souvisí rovněž další zásada plynoucí z koncepce reformy správního trestání, a to, aby skutkové podstaty přestupků byly, až na některé výjimky, upraveny v tzv. sankčních ustanoveních zákonů upravujících výkon veřejné správy na jednotlivých úsecích, resp. v zákonech obsahujících právní povinnosti, jejichž porušení je znakem skutkových podstat přestupků, a to na rozdíl od zvláštní části zákona o přestupcích obsahující skutkové podstaty přestupků vyskytujících se na různých úsecích veřejné správy. Skutkové podstaty přestupků jsou totiž přímo závislé na hmotněprávních ustanoveních daného zákona, neboť na základě obsahu těchto ustanovení se skutková podstata (většinou spolu s výslovným odkazem na konkrétní ustanovení) konstruuje.

Na základě Zásad došlo v průběhu jejich aplikace k rekonstrukci sankčních ustanovení desítek zákonů upravujících výkon veřejné správy. Zákon o přestupcích, resp. zvláštní část zákona o přestupcích, však zůstala reformou správního trestání nedotčena. Na základě obecné právně teoretické zásady „*lex specialis derogat legi generali*“ lze říci, že skutkové podstaty přestupků upravené ve zvláštních zákonech v souladu se zásadami plynoucími z koncepce reformy správního trestání, mají přednost před skutkovými podstatami přestupků upravenými ve zvláštní části zákona o přestupcích, které těmto zásadám neodpovídají. Jak správně podotýkají autoři publikace „Správní trestání z hlediska praxe a judikatury“ vydané nakladatelstvím C. H. Beck v roce 2013 (Bohadlo, D., Potěšil, L., Potměšil, J.), rozhodne-li se předkladatel zákona porušení některé z právních povinností nepostihovat skutkovou podstatou přestupku, pak je to projev zákonodárcovy vůle a v žádném případě to neznamená, že porušení takových právních povinností lze postihnout obecnou skutkovou podstatou přestupku podle § 46 odst. 1 zákona o přestupcích. Věcné posouzení nezbytnosti správně-trestního postihu je totiž ponecháno v rukou věcných gestorů jednotlivých zákonů jakožto odborníků na materii zákona s tím, že na jejich právně relevantním posouzení spočívá závěr, kterou právní povinnost, resp. její porušení, je pro její typovou závažnost nutno podrobit správně-trestnímu postihu, a naopak kterou je pro její „bagatelnost“ možno ponechat bez takového postihu. Nebylo by proto žádoucí, aby byla aplikována obecná skutková podstata přestupku podle § 46 odst. 1 zákona o přestupcích pokaždé, když by porušení právní povinnosti obsažené ve zvláštním zákoně nebylo znakem skutkové podstaty přestupku v tomtéž zákoně. Tím by došlo nejen k porušení zásady „*lex specialis derogat legi generali*“, ale rovněž k popření zákonodárcovy vůle a celého smyslu sankčních ustanovení v jednotlivých zákonech upravujících výkon veřejné správy, tedy, aby skutkové podstaty přestupků byly obsaženy v zákonech, které obsahují povinnosti, jejichž porušení je znakem těchto skutkových podstat.

Výše uvedený právní názor lze podpořit též tím, že návrh zákona o některých přestupcích, který se v současnosti nachází v legislativním procesu, obecnou skutkovou podstatu přestupku týkající se porušení povinností stanovených zvláštním

zákonem neupravuje. Stejně tak neupravuje obecnou skutkovou podstatu přestupku proti veřejnému pořádku podle § 48 zákona o přestupcích. Proti návrhu na vypuštění obecných skutkových podstat přestupků přitom nebyla v rámci meziresortního připomínkového řízení k danému návrhu zákona uplatněna žádná připomínka.

Jiná situace nastává v případě porušení právních povinností obsažených v nařízení obce nebo kraje. Pokud nařízení obce nebo kraje stanoví určitou právní povinnost, její porušení může být znakem obecné skutkové podstaty přestupku podle § 46 odst. 1 zákona o přestupcích. To souvisí se zásadou zákonnosti, kdy znaky skutkové podstaty přestupku musejí být obsaženy pouze v zákoně jako právním předpise vyšší právní síly, a nikoli v podzákoněm právním předpise – tedy v obecně závazné vyhlášce nebo nařízení obce nebo kraje. Při neexistenci obecné skutkové podstaty v § 46 odst. 1 zákona o přestupcích by nemohlo být porušení právních povinností stanovených v nařízení obce nebo kraje vůbec postihováno, neboť nařízení obce nebo kraje nemůže obsahovat znaky skutkové podstaty přestupku. Návrh zákona o některých přestupcích přitom i nadále upravuje obecnou skutkovou podstatu přestupku týkající se porušení právních povinností obsažených v nařízení obce nebo kraje anebo obecně závazné vyhlášce obce nebo kraje.

Na základě výše uvedeného lze shrnout, že obecná skutková podstatu přestupku upravená v § 46 odst. 1 zákona o přestupcích, jejímž znakem je porušení povinností ve zvláštním zákoně, se stala částečně obsoletní, a to na základě úpravy skutkových podstat přestupků v zákonech, které obsahují povinnosti, jejichž porušení je znakem těchto skutkových podstat, jež má vzhledem k zásadě „*lex specialis derogat legi generali*“ přednost před úpravou skutkových podstat přestupků ve zvláštní části zákona o přestupcích. Podle našeho názoru však nelze hovořit o plošné neaplikovatelnosti dané skutkové podstaty, což dosvědčuje též judikát Nejvyššího správního soudu sp. zn. 5 As 153/2012 – 29 ze dne 31. 7. 2013. V některých zákonech totiž zcela absentuje právní úprava správního trestání [jedná se zejména o zákony z 90. let – vizte například zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ČLK“)]. Zákon o ČLK přitom neupravuje skutkové podstaty přestupků, ale pouze disciplinární odpovědnost člena komory (§ 18 odst. 3), v rámci níž však nelze potrestat porušení povinnosti být členem komory podle § 3 odst. 1 téhož zákona. Společensky chráněným zájmem je zde přitom zájem na ochraně pacientů a veřejného zdraví, jehož porušení by jistě nemělo zůstat bez postihu. Lze proto vyslovit názor, že některé zákony, v nichž absentuje právní úprava správního trestání, umožňují správnímu orgánu podřadit porušení zákonem stanovených povinností pod obecnou skutkovou podstatu přestupku podle § 46 odst. 1 zákona o přestupcích. Takový postup může být podle našeho názoru v některých případech dokonce žádoucí, jedná-li se například o významnější společenskou

škodlivost porušených právních povinností s ohledem na význam společensky chráněného zájmu. Vždy je však nutno přihlížet ke konkrétním okolnostem daného případu, kdy podřazení protiprávního jednání pod skutkovou podstatu přestupku § 46 odst. 1 zákona o přestupcích bude záviset na správní úvaze správního orgánu, který by měl při takovém postupu respektovat zásadu zákonnosti, jakož i zásadu právní jistoty a předvídatelnosti práva pro adresáty porušených právních povinností – jinými slovy by tedy neměl postihovat veškeré porušení právních povinností, ale pouze porušení určitým způsobem kvalifikované (intenzivní).

S ohledem na výše citované tak lze shrnout:

Tam, kde zákon upravuje vlastní katalog sankcí (správních trestů), nelze ustanovení § 46 odst. 1 nebo § 48 zákona o přestupcích na případy „jiného porušení zákona“ aplikovat. Tam, kde takový katalog chybí, a nejedná se o zákon přijatý v souladu se „Zásadami právní úpravy přestupků a jiných správních deliktů v zákonech upravujících výkon veřejné správy“, resp. po jejich schválení Legislativní radou vlády dne 31. srpna 2003 a po projednání v tomto orgánu, je aplikace ustanovení § 46 odst. 1 nebo § 48 zákona o přestupcích přípustná, jde-li o porušení významné povinnosti uložené zákonem (je významně narušen zájem chráněný zákonem) a vymáhání dodržování takové povinnosti je nutné a zároveň předvídatelné.

V případě porušení nařízení obce (tedy podzákonného předpisu, vydávaného na základě zákonného zmocnění a v mezích zákona radou obce či zastupitelstvem obce tam, kde se rada obce nevolí, k regulaci otázek spadajících do výkonu státní správy), je povinnost formulována nařízením a její nesplnění je sankcionováno na základě § 46 odst. 1 zákona o přestupcích, neboť pouze zákon může stanovit sankci (správní trest).

V případě porušení obecně závazné vyhlášky obce (tedy podzákonného předpisu, který je vydáván zastupitelstvem obce přímo na základě Ústavou zakotveného práva na samosprávu, ovšem v limitech vyplývajících z § 35 a především § 10 obecního zřízení a v souladu s předpisy vyšší právní síly, a to k regulaci místních záležitostí veřejného pořádku), lze její porušení sankcionovat jako přestupek dle § 46 odst. 2 zákona o přestupcích. Zde obdobně platí, že povinnost je uložena obecně závaznou vyhláškou, nesplnění povinnosti je však postihováno na základě § 46 odst. 2 zákona o přestupcích, neboť opět pouze zákon může stanovit sankci (správní trest).⁵⁾

⁵⁾ Pro úplnost dodejme, že nařízením či obecně závaznou vyhláškou obce lze ukládat povinnosti i fyzickým osobám podnikajícím a právnickým osobám, tedy nejen fyzickým osobám, kdy porušení nařízení či vyhlášky je pak správním deliktem dle § 58 odst. 4 obecního zřízení; ve specifickém případě hl. m. Prahy půjde o správní delikt dle § 29 odst. 1 zákona o hl. m. Praze.

K porušení povinností uložených obecně závaznou vyhláškou obce lze pro úplnost upozornit, že je třeba vždy zkoumat, zda daná povinnost není jen „opsána“ z textu již existujícího zákona (např. povinnost nerušit noční klid či neodhazovat odpadky, tzn. neznečišťovat veřejné prostranství) – pak by totiž porušení takové povinnosti nebylo přestupkem dle § 46 odst. 2 zákona o přestupcích, ale příslušným přestupkem dle zákona, který již nyní takovou povinnost zakotvuje, resp. její nesplnění postihuje (půjde např. o přestupek rušení nočního klidu dle § 47 odst. 1 písm. b) zákona o přestupcích nebo o přestupek znečištění veřejného prostranství dle § 47 odst. 1 písm. d) zákona o přestupcích).

Datum vydání: Konečná verze stanoviska prezentována v březnu 2015 v rámci metodické činnosti Ministerstva vnitra vůči orgánům krajů.

STANOVISKO MINISTERSTVA VNITRA k jednacímu jazyku u svatebního obřadu⁶⁾

Z podnětu Krajského úřadu Moravskoslezského kraje se odbor všeobecné správy Ministerstva vnitra zabýval otázkou jednacího jazyka u svatebního obřadu, jsou-li snoubenci, či oddávající, státními občany České republiky jiné než české národnosti. Po konzultaci s dalšími odbory Ministerstva vnitra k věci sdělujeme tento právní názor.

Projeví-li snoubenci vůli, že spolu vstupují do manželství, osobně před orgánem veřejné moci provádějícím sňatečný obřad v přítomnosti matrikáře, jedná se o občanský sňatek.⁷⁾

Jedná-li se o občanský sňatek, *jiný právní předpis stanoví, kdo je orgánem veřejné moci provádějícím sňatečný obřad.*⁸⁾

Manželství se uzavírá tak, že osoba jednající za orgán veřejné moci položí snoubencům jako oddávající otázku, zda spolu chtějí vstoupit do manželství; kladnou odpověď obou snoubenců vznikne manželství. Manželství vznikne i jinak, je-li zřejmé, že snoubenci prohlašují svou sňatečnou vůli.⁹⁾

V podrobnostech srovnej Bohadlo, D., Potěšil, L., Potměšil, J.: Správní trestání z hlediska praxe a judikatury. Vydání první. C. H. Beck, Praha 2013, kapitolu 4. Jiné správní delikty, s. 71 – 73.

⁶⁾ Stanovisko bylo krajským úřadům rozesláno jako Informace č. 8/2015 – jde o informace/stanoviska vydávaná odborem všeobecné správy na úseku matrik a státního občanství.

⁷⁾ § 657 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁸⁾ § 658 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁹⁾ § 659 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Snoubenci projeví vůli, že spolu vstupují do manželství před

- a) starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města, které jsou matričním úřadem, a to pouze ve správním obvodu tohoto matričního úřadu,
- b) starostou nebo místostarostou obce, městské části hlavního města Prahy, městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města, které nejsou matričním úřadem, je-li jeden ze snoubenců přihlášen k trvalému pobytu v jeho správním obvodu, a to pouze ve správním obvodu této obce, městské části hlavního města Prahy, městských obvodů nebo městských částí územně členěných statutárních měst,
- c) primátorem hlavního města Prahy, náměstkem primátora hlavního města Prahy nebo pověřeným členem zastupitelstva hlavního města Prahy, jakož i před primátorem statutárního města, náměstkem primátora statutárního města nebo pověřeným členem zastupitelstva statutárního města, a to pouze ve správním obvodu hlavního města Prahy nebo statutárního města.¹⁰⁾

Působnosti stanovené krajskému úřadu, obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, Magistrátu hlavního města Prahy, úřadu městské části hlavního města Prahy, magistrátu měst Brna, Ostravy a Plzně, úřadům městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst, obecnímu úřadu, starostovi, místostarostovi nebo pověřenému členu zastupitelstva podle zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o matrikách“), jsou výkonem přenesené působnosti.¹¹⁾

Pokud je snoubenec nebo osoba, která chce vstoupit do registrovaného partnerství, (dále jen „partnerství“), neslyšící, němý nebo nemluví nebo nerozumí česky, je nutná při prohlášení o uzavření manželství nebo vstupu do partnerství přítomnost tlumočníka. Účast tlumočníka zajišťuje jeden ze snoubenců nebo osob, které chtějí vstoupit do partnerství, na vlastní náklady, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak. Bez přítomnosti tlumočníka nelze prohlášení o uzavření manželství nebo o vstupu do partnerství v těchto případech učinit. Nejde-li o tlumočníka jmenovaného ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, musí tlumočník složit slib do rukou matrikáře, a to ve znění slibu podle zákona o znalcích a tlumočnících.¹²⁾

¹⁰⁾ § 11a odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ § 95a zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁾ § 39 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

Obecně platí, že v úředním styku se jedná a písemnosti se vyhotovují *v českém jazyce*, ale je možno jednat a písemnosti mohou být předkládány i v jazyce slovenském.

Občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky, má před správním orgánem právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správní orgán úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan tlumočníka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady tlumočení a náklady na pořízení překladu v tomto případě nese správní orgán.¹³⁾

Podle našeho názoru úkony osoby jednající za orgán veřejné moci nebo osoby jednající za orgán oprávněné církve podle § 659 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, mají ryze soukromoprávní charakter. Na uvedené úkony osoby jednající za orgán veřejné moci nebo osoby, která jedná za orgán oprávněné církve, se zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „správní řád“), nebude vztahovat.

Zákon o matrikách jasně upravuje, že pokud snoubenec nemluví nebo nerozumí česky, je nutná přítomnost tlumočníka. Z posledně citovaného ustanovení vyplývá, že zákon implikuje, že se sňatečný obřad vede v českém jazyce, když používá slov „Pokud ... snoubenec ... nemluví nebo nerozumí česky...“. V případě, že by zákonodárce zamýšlel, aby byla dána možnost vést sňatečný obřad i v jiném jazyce, hovořilo by se v relevantních pasážích § 39 zákona o matrikách nikoli výslovně o jazyce českém, ale o „jazyce, v němž se obřad vede“, bez toho, že by bylo specifikováno, že jde o český jazyk. To, že zákonodárce v citovaném ustanovení zákona o matrikách hovoří výslovně o jazyce českém, vede nutně k závěru, že obřad má být veden primárně v českém jazyce s možností tlumočení do cizího jazyka (v zákonem předvídaných případech povinně).

Na podporu uvedeného stanoviska doplňujeme, že sňatečný obřad je *veřejný* a slavnostní; činí se v přítomnosti dvou svědků¹⁴⁾. Pokud bychom připustili vedení sňatečného obřadu pouze v jazyce národnostní menšiny, upozorňujeme, že stejné podmínky by potom bylo třeba vytvořit všem 14 národnostním menšinám na území České republiky (běloruské, bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské, ukrajinské a vietnamské).

Jak již bylo uvedeno výše, v případě, kdy je obřad tlumočen, je tlumočnickem buď tlumočnick jmenovaný ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu nebo osoba, která složí slib do rukou matrikáře, a to ve znění slibu podle

¹³⁾ § 16 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁾ § 656 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

zákona o znalcích a tlumočnících. I zde přitom platí ustanovení § 24 zákona o znalcích a tlumočnících, tedy že musí jít o osobu, která má potřebné odborné předpoklady pro to, aby tlumočnický úkon provedla. Není tedy zřejmé, jak by byla ošetřena, resp. garantována patřičná jazyková odbornost zúčastněných osob v případě konání obřadu v jiném než českém jazyce.

Dále připomínáme, že *písemnosti se vyhotovují v českém jazyce*¹⁵⁾. Zápis do knihy manželství a výpis z ní, tj. oddací list, by tedy byl vyhotoven vždy pouze v jazyce českém.

Z hlediska možnosti vedení sňatečného obřadu v jiném než českém jazyce z hlediska mezinárodního práva není bez významu poukázat ani na postoj české vlády k aplikaci Evropské charty menšinových či regionálních jazyků (vyhlášena sdělením MZV č. 15/42007 Sb. m. s.). Podle čl. 10 odst. 1 písm. a) bodů i) a ii) této úmluvy se smluvní strany zavázaly, že v rámci reálných možností zajistí, aby orgány veřejné správy užívaly regionální nebo menšinové jazyky; nebo zajistí, aby zaměstnanci těchto orgánů, kteří jsou ve styku s veřejností, užívali regionální nebo menšinové jazyky při jednání s osobami, které se na ně v těchto jazycích obracely. V ustanovení čl. 10 odst. 2 písm. a) téže úmluvy se smluvní strany zavazují, že dovolí a/nebo budou podporovat, aby orgány regionální nebo místní veřejné správy užívaly při své činnosti regionální nebo menšinové jazyky. Podstatné ovšem je, že ani k jednomu z těchto závazků Česká republika nepřistoupila. Smluvní strany si v případě této úmluvy volí, která její ustanovení budou aplikovat, přičemž Česká republika zmiňované závazky mezi ty, jež hodlá aplikovat, nezařadila. Tím dala najevo, že je, alespoň zatím, aplikovat nehodlá. Tomu potom koresponduje i skutečnost, že zákon o matrikách implikuje vedení sňatečného obřadu v českém jazyce.

K právu národnostních menšin užívat jejich jazyka v úředním styku, zakotvenému na vnitrostátní úrovni v čl. 25 odst. 2 písm. b) Listiny základních práv a svobod, považujeme za nezbytné zdůraznit, že realizace tohoto práva je podmíněna existencí konkrétní zákonné úpravy. Listina totiž v citovaném ustanovení stanoví, že předmětná práva náleží občanům příslušejícím k národnostním menšinám za podmínek stanovených zákonem. Vzhledem k tomu, že zákon o matrikách ani občanský zákoník (a ani jiný zákon) vedení sňatečného obřadu v jazyce národnostní menšiny nezakotvuje, není možno přímo z čl. 25 odst. 2 písm. b) Listiny základních práv svobod dovodit, že by tento obřad mohl být v jazyce národnostní menšiny veden. Stejně tak právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku zakotvené v § 9 zákona o právech příslušníků národnostních menšin vyžaduje konkrétní úpravu ve zvláštním právním předpise. Ta, jak bylo uvedeno výše, neexistuje.

¹⁵⁾ § 16 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V návaznosti na shora uvedené jsme toho názoru, že **prohlášení snoubenců o vstupu do manželství, resp. vedení celého sňatečného obřadu, v cizím jazyce (jazyce národnostní menšiny) zákon o matrikách neumožňuje.**

Datum vydání: 21. 4. 2015